

Lovforslag nr. L 89. Fremsat den 29. november 1995 af miljø- og energiministeren (Svend Auken)

Forslag

til

Lov om ophævelse af lov af 30. januar 1861 angående farten på Gudenå mellem Silkeborg og Randers

§ 1

Lov af 30. januar 1861 angående farten på Gudenå mellem Silkeborg og Randers, som ændret ved kgl. anordning nr. 102 af 31. marts 1926, ophæves.

§ 2

De i medfør af loven udfærdigede regulativer forbliver i kraft, indtil de afløses af et regulativ udfærdiget i medfør af kapitel 5 i lov om vandløb. Miljø- og energiministeren kan fastsætte en frist for tilvejebringelse af et nyt regulativ.

Stk. 2. Administrationen af gældende regulativer udøves i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om vandløb.

§ 3

Overtrædelser af lov angående farten på Gudenå mellem Silkeborg og Randers samt de i medfør af loven udfærdigede regulativer straffes med bøde.

§ 4

Loven træder i kraft den 1. juli 1996.

Bemærkninger til lovforslaget

Gudenåen, der er Danmarks største vandløb, har gennem tiderne været udnyttet til såvel vandkraft som transport af større godsmængder bl.a. til papirfabrikken i Silkeborg.

Godstransporten blev udført af store pramme, der ved menneske- og hestekraft blev trukket op ad åen fra havnen i Randers til Silkeborg.

For at muliggøre pramsejladsen vedtog man i 1861 lov angående farten på Gudenå mellem Silkeborg og Randers.

Med hjemmel i lov nr. 184 af 20. marts 1918 om Udnyttelse af vandkraft i Gudenå blev loven ændret ved kgl. anordning nr. 102 af 31. marts 1926.

Loven sikrer, at der ikke foretages anlægsarbejder eller andre foranstaltninger til hinder for pramsejladsen.

I medfør af loven er der i 1926 udfærdiget et regulativ omfattende en registrering af åløbets profil, bredde, tilløb, broer, stemmeværker, regler for tilsyn, vedligeholdelse samt hvilke anlægsarbejder og foranstaltninger hvortil tilladelse efter loven er fornøden. Regulativet er opdateret i 1943.

Da pramsejladsen forlængst er ophørt, og Gudenåen i øvrigt er omfattet af vandløbslovens bestemmelser, er der ikke grund til længere at opretholde denne særlov.

Lovens ophævelse har beroet på en sikring af offentlighedens adgang til at benytte de gamle trækstier langs åen, hvoraf en del tidligere var blevet eksproprieret til dette formål.

En sikring af denne adgang er nu sket gennem en fredning endelig afgjort af Naturklagenævnet i november 1994.

Som nævnt ovenfor er Gudenåen på denne strækning tillige reguleret af vandløbsloven, der supplerer bestemmelserne i Gudenåloven.

Konsekvensen heraf er, at en række tiltag kræver tilladelse efter begge love.

Hertil kommer, at afgørelser truffet af de lokale statskovdistrikter i medfør af Gudenåloven, uden klagefrist kan indbringes for Skov- og Naturstyrelsen med mulighed for yderligere rekurs til ministeren, medens afgørelser truffet af de lokale vandløbsmyndigheder med en klagefrist på 4 uger kan ind-

bringes for Miljøstyrelsen, der har den endelige afgørelse af sagen.

En ophævelse af loven vil derfor medføre en administrativ afklaring og forenkling af sagsbehandlingen.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Administrationen af loven henhørte oprindeligt under Indenrigsministeriet, senere Ministeriet for Offentlige Arbejde, indtil den i 1975 blev overført til Miljøministeriet ved daværende Skovstyrelse, nu Miljø- og Energiministeriet ved Skov- og Naturstyrelsen.

Den daglige administration med tilsyn og meddelelse af tilladelser efter loven udøves af henholdsvis Silkeborg og Fusingø Statsskovdistrikter.

Distrikternes løbende omkostninger til vedligeholdelse af åstrækningen har i alt gennemsnitligt udgjort ca. kr. 20.000,- årligt og med et personaleforbrug svarende til sammenlagt 1/2 årsværk (SID). Det skal i denne forbindelse oplyses, at vedligeholdelsen på denne strækning af Gudenåen i vidt omfang påhviler Gudenåcentralen, som følge af den i 1921 tildelte koncession på udnyttelse af vandkraften ved Tangeværket.

Da der for denne del af Gudenåen ikke foreligger et i medfør af vandløbsloven udfærdiget regulativ, hvori åen er optaget som offentligt vandløb, er Gudenåen på denne strækning efter vandløbsloven klassificeret som et privat vandløb omfattet af primærkommunernes tilsyn.

Ved Gudenålovens ophævelse forudsættes det, at åen på strækningen mellem Silkeborg og Randers i lighed med åens øvre strækning optages som amtsvandløb med henholdsvis Århus og Viborg som vandløbsmyndigheder. Dette harmonerer med princippet i vandløbslovens § 8, stk. 4, hvorefter en nedre strækning ikke må være lavere klassificeret end en øvre strækning.

Konsekvensen heraf er, at Århus og Viborg amtsråd skal udfærdige nye regulativer evt. et fællesregulativ efter vandløbslovens § 12 til afløsning af det i medfør af Gudenåloven i 1926 udfærdiget regulativ.

For Skov- og Naturstyrelsens vedkommende betyder det, at de relativ få opgaver i forbindelse med tilsyn og udfærdigelser af tilladelser efter Gudenåloven forsvinder.

Det samme gælder de opgaver primærkommunerne har haft som tilsynsmyndighed med det private vandløb.

De nævnte opgaver overføres ved åens optagelse som amtsvandløb til de pågældende amtsråd.

Da Skov- og Naturstyrelsens løbende omkostninger og personaleforbrug ved lovens administration har været særdeles beskedent, påregner Miljø- og Energiministeriet ikke, at der skal ske kompenserende løbende overførelser til Århus og Viborg amtsråd for udførelse af de tilsvarende opgaver.

Lovforslaget har været genstand for særskilt drøftelser med repræsentanter for Århus og Viborg amtskommuner, hvorunder begge amtskommuner har tilkendegivet, at staten bør yde et eengangstilskud til udfærdigelse af et nyt regulativ. Dette tilskud er skønsmæssigt anslået til i alt at udgøre ca. 750.000,- kr.

Lovforslaget har endvidere været tilsendt Amtsrådsforeningen og Kommunernes landsforening til høring.

Erhvervsøkonomiske Konsekvenser

Lovforslaget vil ikke have erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget vil ikke have miljømæssige konsekvenser.

Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

	FFL 1996	BO 1 1997	BO 2 1998	BO 3 1999
Mer-/mindreudgifter i forhold til hidtidige ordning				
Stat	0,75	0	0	0
§ 23.51.01.10.14				
Kommuner	0	0	0	0
Kompenserende besparelser/ forbrug af reserve/ merindtægter				
Stat	0	0	0	0
Kommuner	0	0	0	0
Ændret statsligt personaleforbrug § 23.51.01.10.14				
Forøgelse (øvrige)	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5

Bilag

Lov af 30. januar 1861 angående Farten på Gudenå mellem Silkeborg og Randers, som ændret ved kgl. anordning nr. 102 af 31. marts 1926**§ 1**

Den overordnede bestyrelse af Gudenå mellem Silkeborg og Randers, henhører under Ministeriet for offentlige Arbejder, på hvis vegne vandbygningsdirektøren - for så vidt angår fiskeriforhold dog i forbindelse med fiskeridirektøren - fører det umiddelbare tilsyn med åen og foranlediger alt fornødent, derunder også vedkommende vedligeholdelsesarbejder, foretaget.

§ 2

For at befære åen erlægges fra 1. juli 1861 ingen afgift til åkassen. Den hidtil i Randers af hver ladet pram, der befærer Gudenå, erlagte bolværksafgift bortfalder. Forsåvidt der fremtidigt måtte opstå spørgsmål om opkrævnin-gen af særlige havne- eller bolværksafgifter af de pramme eller fartøjer, som befærer Gudenå, afgøres sagen af Ministeriet for offentlige Arbejder.

§ 3

Ingen bro må opføres over åen uden tilladelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder.

Ved samtlige over åen førende broer kan til enhver tid fordres sådanne forandringer foretagne, som af ministeriet findes formålstjenlige. Omkostningerne ved disse forandringer erstattes af rekvirenten, men den senere vedligeholdelse af de forandrede broer påhviler ejerne. Er en broejer ikke villig til efter overenskomst at foranstalte en forandring iværksat, som i henhold hertil måtte blive forlangt, kan ministeriet lade arbejdet udføre. Dog skal arbejdsplanen i så fald forinden meddeles broejerens, som, hvis han anser sig forurettet ved den måde, hvorpå den tilsigtede forandring agtes gennemført, kan forlange spørgsmålet her-

om afgjort af sagkyndige af retten udmeldte mænd.

§ 4

Ingen åle-, lakse- eller andre fiskegårde og fiskeindretninger må fremtidig anbringes i Gudenåens hovedløb eller andre løb, som af Ministeriet for offentlige Arbejder findes nødvendige for farten. De åle-, lakse-, eller andre fiskegårde og fiskeindretninger, som nu findes i åen, og hvortil vedkommende ejere ikke kunne vise behørig hjemmel enten efter den hidtil bestående lovgivning eller efter særlige privilegier, skulle borttages, med mindre Ministeriet for offentlige Arbejder tillader, at de bliver stående. Hvorvidt en fiskegård er berettiget eller ikke, samt i fornødent fald omfanget af denne betingelse i henhold til den hidtil bestående lovgivning eller til særlig hjemlede rettigheder, afgøres af Ministeriet for offentlige Arbejder, men ejeren kan forlange spørgsmålet påkendt af domstolene, hvortil gives ham en frist af 6 måneder. Såfremt han ikke inden udløbet af 6 måneder, efter at Ministeriet for offentlige Arbejders bestemmelse er meddelt ham, har borttaget fiskegården eller anlagt sag, kan Ministeriet for offentlige Arbejder uden yderligere varsel foranstalte borttagelsen iværksat for ejers regning. Alle fiskegårde skulle være således indrettede, at de uden vanskelighed kunne passeres af de fartøjer, som befærer åen. Forsåvidt forandringer i dette øjemed måtte findes nødvendige, da kunne de til enhver tid fordres udførte under de samme betingelser, som i § 3 er foreskrevne for broerne. Disse bestemmelser skulle imidlertid ikke gøre nogen forandring i de særlige retskrav, som nogen måtte have, ligesom også den fiskegårdejer, der formener, at særlige forhold hjemle ham en større erstatning, skal være berettiget til at forlange sit på

sådanne særlige forhold støttede erstatningskrav afgjort ved domstolene.

§ 5

Ejere af fiskegårde er forpligtede til at lade disse åbne for fartøjernes gennemgang, når det forlanges, såvel om natten som om dagen, og skulle derfor stadig holde det hertil fornødne mandskab beredt ved fiskegårdene.

§ 6

Træer eller andre genstande, som til hinder for trækningen måtte findes mellem trækvejen og åen, er vandbygningsvæsenet berettiget til at lade borttrykke.

§ 7

Med hensyn til afståelsen af grunde, afgivelsen af materialer og anden beskadigelse, som foranlediges ved de arbejder, der foretages ved åen, forholdes efter de almindelige om kanal-anlæg og vejarbejder gældende regler.

§ 8

Uden vandbygningsvæsenets tilladelse er det alle og enhver forment i åen at tage sten, grus, jord og sand, eller sammesteds at oprykke vækster. Kørsel over åen må kun finde sted på sådanne punkter, som af vandbygningsvæsenet dertil er anviste.

§ 9

Al uberettiget benyttelse af trækvejen, såsom til kørsel, trækning og drift med kreaturer, græsning på dosseringerne og deslige, ligesom anden beskadigelse af trækvejen eller de øvri-

ge til åfartens fremme udførte anlæg, straffes med mulkt, foruden at pågældende er pligtig at erstatte skaden. Anbringes uberettigede fiskeindretninger i åen, eller foretages andre handlinger, som er til hinder for åfarten, og vedkommende efter derom givet tilhold ikke undlade sådant, bliver de ligeledes at anse med mulkt. På samme måde straffes overtrædelsen af, hvad der er bestemt i §§ 5 og 8 samt i det »Regulativ for Gudenå på strækningen mellem Silkeborg og Randers samt for den nedre del af Tange Å«, som bliver at udfærdige af Ministeriet for offentlige Arbejder. Fornærmelser imod de mænd, der har opsyn ved åen, straffes som fornærmelser imod politiet.

§ 10

De i den foregående paragraf omhandlede bøder, der dog ikke kan fastsættes til højere end 100 kr., tilfalder statskassen. Sagerne behandles og påkendes som politisager. Forsåvidt de har deres oprindelse fra åens befarng, kan de forfølges ved Randers Købstads eller Silkeborg Birks politiret.

§ 11

Reskr. 12. juni 1807 og regl. 11. april 1843 ophæves.

§ 12

Denne lov træder i kraft den 1. juli 1861.

Kgl. anordning nr. 102 af 31. marts 1926 indeholder følgende bestemmelse:

»Denne anordning træder i kraft den 1. april 1926.«